

سنجش منصفانه

عکس: محمداحسان عبدالهی

اشاره

از زمانی که از سنجش در آموزش استفاده شده، دانش آموزانی گفته‌اند این سنجش «ناعدالانه» بوده است. اما آیا تا به حال به این اندیشیده‌اید که چه چیزی سنجش را «منصفانه» یا «غیر منصفانه» می‌کند؟ به‌عنوان معلم، مهم است این سؤال را در نظر بگیرید که مطمئن شوید برخی اصول اساسی را رعایت می‌کنیم تا اطمینان یابیم سنجش‌هایی که انجام می‌دهیم برای دانش آموزان منصفانه‌اند.

کلیدواژه‌ها: سنجش، سنجش منصفانه، عدالت آموزشی

مقدمه

سنجشی منصفانه است که در آن به دانش آموزان فرصت‌های عادلانه داده می‌شود تا آنچه را می‌دانند نشان دهند. آیا سنجش منصفانه بدان معناست که باید با همه دانش آموزان دقیقاً یکسان رفتار شود؟ خیر! با توجه به اسناد بالادستی و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، پرداختن به این موضوع ضروری است؛ چنان که در بخش‌های گوناگون سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بندهایی نظیر «گسترش و تأمین همه‌جانبه عدالت آموزشی و تربیتی» و «عدالت تربیتی در ابعاد کمی، همگانی و الزامی، و عدالت کیفی با رعایت تفاوت‌های فردی، جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی» درباره انصاف و عدالت به‌وضوح مشاهده می‌شوند.

سنجش عادلانه به این معناست که دانش آموزان با استفاده از مناسب‌ترین روش‌ها سنجیده شوند. این‌ها ممکن است از دانش آموزی به دانش آموز دیگر متفاوت باشند؛ بسته به دانش قبلی، تجربه فرهنگی و سبک شناختی دانش آموز. البته ایجاد سنجش‌های سفارشی برای هر دانش آموز تا حد زیادی غیرعملی است، اما اقداماتی وجود دارند که با انجام آن‌ها می‌توانیم روش‌های سنجش خود را تا حد امکان منصفانه کنیم:

۱. نتایج یادگیری را به‌وضوح بیان کنید

و آن‌ها را با دانش آموزان خود به اشتراک بگذارید تا

بدانند شما از آن‌ها چه انتظاری دارید. به آن‌ها کمک کنید بفهمند مهم‌ترین اهداف شما چیست. فهرستی از مفاهیم و مهارت‌هایی که باید در حین نیمسال تحصیلی پوشش داده شوند و معیاری که برای سنجش فعالیت‌های تحقیقاتی آن‌ها استفاده خواهید کرد، به آن‌ها بدهید.

۲. سنجش خود را با آنچه تدریس می‌کنید مطابقت دهید

و برعکس. اگر انتظار دارید دانش آموزان مهارت‌های نوشتاری خوبی از خود نشان دهند، تصور نکنید آن‌ها با این مهارت‌ها وارد دوره یا برنامه شما شده‌اند. نحوه خوب نوشتن را توضیح دهید و به آن‌ها کمک کنید مهارت‌های خود را توسعه دهند.

۳. از سنجش‌های متنوع و همچنین انواع سنجش استفاده کنید.

یکی از ددرسازترین روندها در آموزش و پرورش امروز، افزایش استفاده از سنجش پرمخاطره، غالباً یک آزمون چندگزینه‌ای استاندارد شده، به‌عنوان تنها یا اصلی‌ترین عامل در یک تصمیم مهم، مانند گذراندن دوره، فارغ‌التحصیلی یا گرفتن گواهی‌نامه است. با توجه به تمام اطلاعاتی که در مورد نبود دقت هر سنجش داریم، چگونه می‌توانیم با اطمینان بگوییم فردی که مثلاً نمره ۹۰ می‌گیرد، صلاحیت دارد و کسی که نمره ۸۹ می‌گیرد بی‌صلاحیت است؟ نمره سنجش نباید تصمیمات را به ما تحمیل کند، بلکه ما باید بر اساس قضاوت حرفه‌ای خود به‌عنوان مربی، پس از در نظر گرفتن اطلاعات از طیف گسترده‌ای از سنجش‌ها، تصمیم‌ها را بسازیم. استفاده از «معیارهای متعدد بسیار» به این معنا نیست که به‌جای یک آزمون میان‌سال و پایانی، چندین آزمون چندگزینه‌ای به دانش آموزان بدهید. اکنون می‌دانیم که دانش آموزان یاد می‌گیرند و یادگیری خود را به روش‌های متفاوت نشان می‌دهند؛ برخی از طریق خواندن و نوشتن، برخی از طریق همکاری با هم‌سالان، برخی از طریق گوش دادن، و برخی با ایجاد طرح یا تمرین عملی بهتر یاد می‌گیرند. شواهدی وجود دارند که نشان

عملکرد برخی دانش آموزان تا حد زیادی تحت تأثیر ابراز اعتماد معلمان به توانایی آن‌ها قرار دارد. تماس مثبت دانش آموزان با معلمان، در دستیابی آن‌ها به توانایی کامل خودشان به آن‌ها کمک می‌کند

۷. نتایج سنجش‌های خود را ارزیابی کنید.

اگر دانش‌آموزان شما در نوعی سنجش خاص خوب عمل نمی‌کنند، دلیل آن را از آن‌ها بپرسید. گاهی متوجه می‌شوید سؤال یا درخواست شما واضح نبوده است. گاهی ممکن است متوجه شوید یک مفهوم را به خوبی آموزش نداده‌اید. درباره ابزارهای سنجش، آموزش یا هر دو تجدیدنظر کنید. دفعه بعد که از آن‌ها استفاده می‌کنید، مطمئناً سنجش‌های شما منصفانه‌تر خواهد بود.

نتیجه‌گیری

سنجش منصفانه به در نظر گرفتن نیازها و ویژگی‌های یادگیرنده و هرگونه تعدیل معقولی که لازم است برای آن‌ها اعمال شود، اشاره دارد. مهم است اطمینان یابید دانش‌آموز در مورد سنجش مطلع است، روند آن را درک می‌کند و به شرکت در فرایند سنجش قادر است و نیز قبول دارد که این فرایند مناسب است. همچنین، سنجش منصفانه شامل فرصتی است برای فرد مورد سنجش به منظور به‌چالش کشیدن نتیجه سنجش و همچنین سنجش مجدد در صورت لزوم. در حالت ایده‌آل، سنجش نباید بین دانش‌آموزان تبعیض ایجاد کند، مگر در مورد همان توانایی که مورد سنجش قرار گرفته است.

می‌دهند سبک‌های یادگیری ممکن است بسته به فرهنگ متفاوت باشد. همان‌طور که روش‌های تفکر در فرهنگ‌های گوناگون ارزش متفاوتی دارند. از آنجا که همه سنجش‌ها برخی از سبک‌های یادگیری را بر دیگری ترجیح می‌دهند، مهم است روش‌های مختلف سنجش را برای نشان دادن آنچه دانش‌آموزان آموخته‌اند، به آن‌ها ارائه دهیم.

۴. به دانش‌آموزان کمک کنید یاد بگیرند چگونه سنجش را انجام دهند.

برخی از دانش‌آموزان ناآشنا با آزمون‌های چندگزینه‌ای برای انجام این‌گونه امتحانات یا دانش‌آموزان ناآشنا با رایانه برای انجام آزمون‌های مبتنی بر رایانه، به کمک و راهنمایی معلم نیازمندند.

۵. دانش‌آموزان خود را تشویق و در انجام فعالیت درگیر کنید.

عملکرد برخی دانش‌آموزان تا حد زیادی تحت تأثیر ابراز اعتماد معلمان به توانایی آن‌ها قرار دارد. تماس مثبت دانش‌آموزان با معلمان، در دستیابی آن‌ها به توانایی کامل خودشان به آن‌ها کمک می‌کند.

۶. نتایج سنجش را به درستی تفسیر کنید.

برای تفسیر نتایج سنجش چندین رویکرد وجود دارد. مناسب‌ترین تفسیرها را برای تصمیمی که می‌گیرید انتخاب کنید. یک رویکرد رایج، مقایسه دانش‌آموزان با همسالانشان است. غالباً مناسب‌تر است قضاوت را بر اساس استانداردهای استوار کنیم: آیا دانش‌آموز شواهد قانع‌کننده‌ای ارائه کرده است؟ می‌تواند آن‌ها را به‌طور دقیق خلاصه کند؟ استنباط‌های قابل توجیه ارائه می‌دهد؟

رویکرد مبتنی بر استاندارد به‌خصوص زمانی مناسب است که دانش‌آموز باید معیارهای خاصی را برای پیشرفت به دوره بعدی یا دریافت گواهی داشته باشد. اگر دوره یا برنامه‌ای برای غنی‌سازی است و بخشی از یک توالی نیست، ممکن است خوب باشد پیشرفت را نیز در نظر بگیریم. آیا دانش‌آموزی که زمانی از هنر قرن‌های گذشته متنفر بود، اکنون آن را دوست دارد؟ (حتی اگر همیشه نام و تاریخ را به‌خاطر نیابد!) آیا دانش‌آموز دیگری که زمانی به نوشتن یک استدلال منسجم قادر نبود، اکنون این کار را به‌طور قابل‌قبولی انجام می‌دهد؟ (حتی اگر عملکرد او هنوز مطابق استانداردهای معمول شما نباشد!)

مقاله منصفانه‌بودن یا نبودن شیوه‌های نمردهی

منابع

1. Suskie, Linda Fair Assessment Practices AAHE Bulletin May 2000.
2. <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/ff-fairness-assessment>.
3. https://www.queensu.ca/teachingandlearning/modules/assessments/23_s3_01_intro_section.html

